

עלון חיזוק לגבוהות הלב ורוממות הדעת

על משכנות הרועים

גיליון ג' מוגדל • חודש אלול ה'תשע"ט
לקראת פרוס הימים הנוראים תש"פ

מסורת ההלכה | שיעורי רבינו שליט"א

”וכמה עצומה העבירה של
ההשתתפות בבחירות, שבכך
נותנים יד למגמה של הרפורמה
הנוראה הזו...” - מכתבו של רבינו
שליט”א עמ' 5
דברי בירור והשקפה באספקלריא של
תורה עמ' 6-8
כמה דברים לימי התשובה עמ' 2
דרכי העיון והלימוד עמ' 3-4
הקמת קהילות - שמירת פך השמן
במעמד הכרתת הגרי"מ וייל שליט”א
..... עמ' 7
לזכרו של הרב מפוניבז' עמ' 8

רשימת תוכן שיעורי רבינו שליט”א
חוקת תשע”ט

דיני ברכת המזון וזימון אצל הפועלים

א. תקנת חז"ל, שיקלרו הפועלים בזכרת המזון

ונראה, דהנה באשר לגדון ליחיד סיים לבדו את אכילתו, דעת המג"א בסימן ר' שכל עוד לא סיימו שלשם, עדיין לא חלה חובת הזימון ורשאי לזכר ביחידות, וזאת על סתם דעת רב האי גאון דנקט כן. ואמנם הבי"א אינו סובר כן, לדעתו חל החיוב מיד כשהחלו באכילתם המשותפת, וכן נוקט המ"ב. והא דכתב רב האי שהיחיד סיים אכילתו רשאי לזכר ביחידות, פירש הבי"א שכוונתו שזכה"ג שעדיין אין אפשרות לזמן, הרי במצב של צורך גדול מאוד כמו הפסד ממון, מותר ליחיד סיים להמנע מהזימון ולזכר ביחיד. ומעתה יש לומר לגבי פועל, שאף שמסתבר שבדקות הללו שיפסיד מעבודתו אין הפסד כל כך גדול, מי"מ כיון שמדובר בהפסד של הצעה"ג המקפיד על כך, נחשב הדבר כצורך גדול מאוד והפסד ממון אשר בעבורו מותר לפועל להמנע מן הזימון, ולכן על זאת יש להקפיד גם בזמנו.

איתא בסימן קצ"א, שהפועלים הנשכרים למלאכתן כדי שלא יפסיד צעה"ג תקנו חכמים שיקלרו הפועלים בזכרת המזון. וזאת ע"י שכללו את הזכרת ירושלים באמצע ברכה שניה ולא יזכרו לומר ברכת "רחם נא", ומלכד זאת פטרום גם מאמירת ברכת הטוב והמטיב. ולענין אם חייבים הפועלים בזימון, הביא המ"ב שנהלקו הדעות. לדעת הסמ"ע בחו"מ סימן של"ז פטרום מזימון, (אמנם שכן הסמ"ע לא דאן עליהם להמתין לזכרת הזימון, ומה שמע ק"ת, דדווקא מלהמתין פטרום אך כשעמדו האוכלים עמם לקיים הזימון מיד כשגמרו אכילתם חייבים, אך בפרישה שם כתב בפירוט שפטרו הפועלים לגמרי מזימון). ולדעת המג"א חייבים הפועלים בזימון. ואין במ"ב הכרעה בפלוגתא זו, ועיין בזמון איש בסימן ל"א, שהכריע המג"א, שחייבים הפועלים בזימון. וכבר מבואר שם בפי"ב שאין הלכה זו של הקולות שנתנו לפועלים נוגעת אלינו, לפי שזמנו אין צעלי בתים מקפידים על הפועלים בכגון זה. ונמצא שזמנו אין רשאים הפועלים להקל ולקצר בזכרתו, וגם חייבים הם בזימון. אמנם כתב המ"ב שצ"ע מסיים, יש על הפועלים להקל בענין הזימון אף בזמנו, כדלהלן.

ב. שלשה שאכלו, וסיימו שנים או אחד

דהנה המ"ב שכתב, שפועל סיים יחיד אין לו להמתין לזימון וילך למלאכתו, עיי"ש בדבוק דבריו הופק: "ועיין בסימן ר' במג"א ס"ב ק"ב". ותוכן דברי המג"א הוא הא מה שהובא לעיל, שלא רק פועל אלא כל אדם סיים יחיד אינו חייב כה"ג להמתין לזימון, גם אם אין לו צורך מיוחד, כיון שעדיין לא חל חיוב הזימון ורשאי לזכר יחיד. אלא שזה נר"ץ באור, דהלא המ"ב אינו סובר כהמג"א בזה, ומה פשר הדבר שהסמ"ע עליו בנדון דידן, ויש לעיין.

איתא בסימן ר', שאם התחילו שלשה באכילה כאחת וסיימו שנים מהם, אם רוצים השנים לזכר, חייב השלישי להפסיק אכילתו ולענות לזכרת הזימון שלהם. ואם אינו רוצה להפסיק מאכילתו וממילא מסרב לענות לזכרת הזימון שלהם, הרי מנרפים הם אותו אליהם צעל כרחו. והיינו שדי בזה שימנע את ברכת הזימון שלהם בלא שיענה, ויזאירם הם ידי חובת הזימון, והוא אינו יולא. וכל האמור הוא כשסיימו שנים, אך כשסיים אחד אין לו תקנה, אלא שיבקש מהשנים להפסיק מאכילתם ולענות לו לזכרת הזימון. אך אם הם מסרבים, מוטל עליו להמתין עד שסיימו, או עכ"פ עד שסיים עוד אחד ואז אם אינו ירצה גם הוא לזכר, יוכלו לקיים את מצות הזימון, וכמ"ש.

ג. א' הבכרות של ברכת המזון, מדאורייתא או מדרבנן

והנה הא דבטלו חכמים את אמירת ברכת "הטוב והמטיב" אצל פועלים, ינחא לפי שאין עיקר חיובו אלא מדרבנן. אך כבר עמד המג"א על המדוכה, איך עקרו חכמים את אמירת ע"ש הצרה"מ' להלכתה, שזכרו וכללו את ברכת ירושלים בזכרה שניה, והלא עיקר חיוב ברכת המזון מדאורייתא, והיא בת ג' ברכות, ואיך העמידוה על שתי ברכות בלבד. ומירך המג"א שמדאורייתא היה די ברכה אחת, שתכלול את המזון והארץ וירושלים, והא גדאמרת בג' ברכות אינו אלא מדרבנן, ואצל הפועלים העמידוה על שתיים. והעיר על זה השעה"ש ע"פ התוספות, שסוברים שחיוב ג' הבכרות מדאורייתא הוא, וא"כ עדיין תקשי איך העמידו רבנן את הבכרה על שתיים. ומירך דהא דהעמידו הבכרה על שתיים הוא ע"פ הכלל שיש כח ציד חכמים לעקור דבר שהוא מן המורה בשב ואל תעשה, וכמו שציטטו שופר ולובל בשבת. ויש לזכר שההימנעות מאמירת ברכת רחם, היא בגדר שב ואל תעשה. והנה כבר נזכר לעיל, שלדעת המ"ב מצות הזימון מדרבנן היא, ואילו להחזיר"א מדאורייתא היא, דילפינן לה מקרא גדלו לה' אמי וגרוממה שמו יחדיו, (והמ"ב כתב שהוא אסמכתא). ובאשר למצות זימון אצל הפועלים, דעת המג"א דחייבים בה, ואילו לדעת הסמ"ע בטלו חכמים מצות הזימון שלא יחייבו בה הפועלים. ויש לעיין דבשלמא למ"ב שאין החיוב אלא מדרבנן ינחא הא דבטלו, אך לדעת החז"ר שחיוב הזימון מדאורייתא, הלא תקשי דאיך בטלו חכמים את מצות התורה.

אבל לגבי פועל, גם אם הם שלשה שאכלו וסיים רק אחד שהוא פועל, כתב המ"ב שכאשר אותו פועל סיים האכילה לבדו, מוטל עליו לבקש מהשנים האחרים שיפסיקו אכילתם ויענו לזכרת הזימון שלו, כדי שישב לעבודתו. אך אם מסרבים הרי כיון שהוא פועל לא ימתין עד שסיימו אכילתם, אלא עליו לזכר ביחיד, וילך מיד למלאכת צעל הבית. והלכה זו היא גם בזמנו, משום שגם בזמנו מקפיד צעה"ג שבמקרה מעיין זה לא ימתין לקיים הזימון, אלא יזכר ביחיד ויחזור למלאכתו. ובאשר לזיור, שאדם נוסף סיים אכילתו שיכולים לזמן צעל כרחו של השלישי, אף כאשר השלישי ממשיך באכילתו, מבואר דמיירי רק כאשר גם השני מעונין לזכר, אך אם אינו מעונין הרי הוא חייב להמתין עד שסיים השלישי. אבל אם הוא פועל, אינו חייב להמתין. ומסתבר שגם דין זה נהוג בזמנו, שאינו ממתין והולך למלאכת צעה"ג. והנה פשוט, שע"פ הקפדת צעה"ג אין בכוחה לננוע את הפועל מלנהוג ע"פ ההלכה, אלא דהא דהפועל רשאי וממילא חייב להקל בזה, הוא בהתחשב בתקנת חז"ל אצל הפועלים. ואף שזמנו אין נוהגת תקנה זו, הלא הטעם משום שזמנו אין הקפדה, אך כהאי גוונא דיש הקפדה גם בזמנו, שוב הדרינן לדינא דהגמרא דהקלו אצל הפועלים. אמנם עדיין יש לעיין, דהלא הסמך להקל בזה הוא ע"פ מ"ד הסובר שמשום מלאכת צעה"ג פטרו את הפועלים ממצות זימון. אכן הלא יש חולקים בזה, וכאמור לעיל דהמג"א מחייב בזימון, ולא הכריע המ"ב בשאלה זו. וא"כ יש לעיין מהו הסמך של המ"ב להקל בזה, דהרי לדעת המג"א אין לפועל להקל באשר לחיוב זימון. ואולי היה אפשר לומר, שהמ"ב לשיטתו שחובת זימון מדרבנן, וטענת הצעה"ג על הפועל שמאחר שפסק דרבנן לקולא, מוטל עליו להמנע מהזימון ולחזור לעבודתו. אמנם זהו דוחק, וגם לפי"ז ינחא שלהחזיר"א סמ"ל שהזימון מדאורייתא לא יהא מקום להלכה זו של המ"ב. ובאמת בלא"ה לא יוכל החז"ר להסכים לזה, שהרי הכריע שהפועלים חייבים בזימון, ויש לעיין בכל זה.

כמה דברים לימי התשובה

בדרכי התשובה

ראיתי בצילום של המצבה של מרן הגרי"ש אלישיב צוק"ל. שהגריש"א קיבל על עצמו בגיל צעיר, להקדיש את עצמו לתורה. וכן שמענו שבהלויה של מרן החזון איש, אמר אחיו הגר"מ זצ"ל, שהחזון איש קיבל על עצמו בגיל שלש עשרה, להקדיש עצמו לתורה. ושאלנו את עצמנו, שהלא ברור הוא שבחורים צעירים רבים כאשר חשים באור וגדלות התורה, מקבלים עליהם קבלה מעין זו "להקדיש חייהם לתורה". ומדוע אפוא עמדו גדולי עולם הנ"ל, במשימה זו, ואילו אצל האחרים התוצאה היא תוחלת נכזבה.

והנה מובא בגמרא שאלישע בן אבוי רצה לחזור בתשובה, אלא ששמע בת קול מכרזת ואומרת: "שובו בני שובבים" חוץ מ"אחר"! וכששמע אלישע את הבת קול, שאין מקבלים אותה בתשובה, אמר: "אי הכי ליזיל האי גברא וליתהני בהאי עלמא". היינו שאמר לעצמו: מתחילה העדפתי את העולם הבא, על העולם הזה, אולם מאחר שאין לי סיכוי לחיי העולם הבא, לפחות אהנה ממנו עמי העולם הזה.

ומדברי הגמרא משמע, שהדברים נאמרו בתור בקורת על אלישע בן אבוי. ושאל "המגיד מקלם", מאחר שדחו אותו מן השמים מלעשות תשובה, מה הטענה עליו על שאמר מה שאמר?

וליישב הדברים הביא המגיד משל. אדם הולך יחידי במדבר, ואין לו אוכל ולא מים, וכל רגע עומד הוא להתמוטט ולמות. והנה הוא רואה מרחוק בית, ומציץ בחלון, ורואה אנשים אוכלים ושותים ושמים. ניגש אותה אדם והקיש בדלת, ושמע קול מבפנים "מי שם?". והוא משיב: "אני יענקל, האם אפשר להכנס?". ועונה לו הקול מבפנים: "אם אתה יענקל, אין לך רשות להכנס!". ונתאר לעצמנו שכתשובה, עונה לו אותו אדם "סליחה שהפרעתי לכם, שלום!". שואל המגיד מקלם: האם הסיפור הזה הוא מציאותי? האם כך עונה אדם, שמאבד את הסיכוי האחרון להצלת חייו? הלא בודאי שאותו אדם יצעק ויבכה ויתחנן, או בחוסר ברירה ינסה לשבור את הדלת. ואם בכך אופן השיב אותו אדם מה שהשיב, אות היא שאינו רואה את עצמו כ"אבוד", ובודאי יש לו פתח הצלה.

והנה אם היה אלישע בן אבוי, מכיר בכך שבלא תשובה הוא "אבוד", בודאי לא היה מקבל את דברי הבת קול בשוויון נפש, אלא היה צועק בכל כחו, ודופק בכל עוז על המחסום המונע אותו מן התשובה, ואולי היה אז נענה, וכדברי הפייט "פוחת שער לדופקי בתשובה". אך אלישע לא דפק על הדלת, היה לו פתרון אחר! אם אין עולם הבא, יש לו "לפחות" עולם הזה, בדיעבד גם זה "שזה משהו".

וזוהי התשובה לשאלה הנ"ל, מדוע זכו דוקא גאוני עולם הנ"ל, להגשים את משאת חייהם "להקדיש עצמם לתורה. כי לא היה להם עולם אחר מלבד התורה, ולא היה קיים אצלם מושג של "חיים", בלא השגת כתר התורה, וכדברי הרמב"ם, בפ"ז מהל' רוצח: "חיי בעלי חכמה ומבקשיה, בלא תלמוד תורה, כמיתת חשבין". ומכלל הן אתה שומע לאו, שאצל כל האחרים ש"קיבלו על עצמם", היה קיים פתח מילוט לשעת הדחק, בדיעבד הלא יש עולם חרדי למהדרין בלא כתר תורה. ולכן אלו התוצאות!

והנה כאשר בקשה רות המואביה להתגיר, ניסתה נעמי לשכנע אותה, ולהניא אותה מלעשות כן, ותיארה לה בצבעים קודרים את הקשיים הצפויים לעמוד בפניה. ועל הכל השיבה רות: אני מוכנה לזה וגם לזה וכו' וכו'. והויכוח הזה, הלא יכול היה להימשך בלא סוף. ומה בכל אופן סתם את הגולל על אמצעי השכנוע? היה זה כאשר השמיעה רות בלשון שבועה משפט שהכיל ארבע מילים: "המוות יפריד ביני ובינך!". כאן "נשברה" נעמי, ונוכחה לדעת ש"חבל על הדיבורים ועל הזמן". ותרא כי מתאמצת ללכת אתה, ותחדל לדבר אליה". מאחר שהתברר לה שלרות לא היה עולם אחר, גם לא בגדר "בדיעבד", הרי זו ערובה בטוחה לכך, שהיא אמנם תתעלה בעולם היהדות.

וזוהי "תשובה" הנדרשת מאתנו כיום הזה, שנבין ויתאמת אצלנו, שאין חיים ולא עולם אחר, מלבד העולם של תלמוד תורה ויראת שמים, וזאת ע"י ההתחזקות ביסודות האמונה. וזהו שאמר הכתוב "שובה ישראל עד ד' אלקיך", שנקודת המוצא של התשובה, היא ההתחזקות והבהירות באמונה בד' אלקיך. וגם אם חש האדם, שאין בקרבו התעוררות לזה, יעשה מאמץ, ובסופו של דבר יזכה לסייעתא דשמיא.

לדוד ד' אורי וישעי

לדוד ד' אורי וישעי, פירשו חז"ל: אורי זה ראש השנה וישעי זה יום

הכפורים. ויש לבאר שראש השנה הוא יום ההשתעבדות המוחלטת להקב"ה, וממילא מביא הדבר לתשובה, אך אחרי ששב, יקיים יעזוב רשע דרכו, זקוק הוא לישועה ולכפרה על חטאיו, וע"ז נועד יוהכ"פ. ולכן נאמרים הוידיים ובקשות המחילה, דוקא ביוהכ"פ ולא בר"ה, שנועד למצב החזרה בתשובה.

והנה כתב הבית יוסף בסימן תקפ"ד, שהיה וידי אסור לומר בראש השנה, לכן אין לומר בר"ה "אבינו מלכנו חטאנו לפניך", וכן כל כיוצא בזה. ומבאר המטה אפרים, שהכונה שלא לומר גם "מחה פשעינו וחטאתינו" ולא "מחוק שטרי חובותינו" ולא "סלח ומחל לעוונותינו". אבל הרמ"א ב"דרכי משה" כתב, שמנהגנו לומר את האבינו מלכנו, בשלמותו. וביאר המשנה ברורה, דהא דלא מנע הרמ"א את אמירת "חטאנו לפניך", כי הדבר מתפרש, ש"אבותינו חטאו", ואילו אנו "אין לנו מלך אלא אתה".

ותמה הכף החיים, על המ"ב, דמה שביאר המ"ב, מיישב את אמירת "חטאנו לפניך", אך עדיין יקשה, מהו ההיתר לומר את שלשת האמירות האחרות, וצ"ע. וטרם שניישב נקדים, שהמ"ב מבאר את הטעם שאין וידי בר"ה בכך, שהזכרת חטאים בוידוי, נותנת פתחון פה למקטרג לקטרג, לכן עדיף להמנע מהזכרה זו. אמנם יקשה, דאם כן מדוע מתוודים ביום הכפורים, ואין חוששים לקטרוג השטן, וצ"ע.

ויש שתירצו זאת ע"פ המובא ביומא כ', שביוהכ"פ אין רשות לשטן לקטרג. אמנם הלא אנו מתפללים בליל יוהכ"פ, ואומרים: "הס קטגור וקח סגור מקומו", הרי שגם ביוהכ"פ מקטרג השטן. וכן אנו אומרים בסליחות של ערב יוהכ"פ: "ותחסום לשון משטיני ואת פיהו לא יפער, ד' בשטן יגער, קום רד מהר מזה, מחר יהיה האות הזה". אלא שבאמת תקשי על הפיוטים הללו מהגמ' הנ"ל. אכן יעיון באליהו זוטא (סימן תרז), שמביא בשם הרוקח, שכונת הגמרא ביומא, שדוקא על עוונות הנעשים בעצם יום הכפורים, אין לשטן רשות לקטרג, אך על עוונות שנעשו מקודם לכן, שפיר מקטרג. ויתכן אפוא שמחברי הפיוטים הללו, סוברים כהרוקח. ולדידהו הדרא קושיא לדוכתא, מדוע מתודין ביוהכ"פ, ואין חוששים לקטרוג, וצ"ע.

והנה החזרה בתשובה כוללת שני שלבים, השלב המוקדם הוא החרטה והקבלה לעתיד, ובזה הוא נעשה טהור וצדיק. אכן עדיין מגיע לו עונש על חטאיו. ואז בא השלב השני, של בקשת סליחה ומחילה. וכבר האריכו שיע"פ שורת הדין, אין מקום למחילה. וכמו שכתב המסילת ישרים, שהמחילה היא בבחינת חסד גמור מאת הבורא.

ואיתא בפ"ד דאבות: "אל תרצה את חברך בשעת כעסו", דלא שייך שיתפייס אדם עם חברו, בשעה שהלה במצב של רתיחת הכעס. וכתב רבינו חיים מוואלוז'ין ב"רוח חיים", שב"חברך", הכונה גם להקב"ה, שבשעה שהאדם אפוף בחטא, הקב"ה מאד כועס עליו, וזה לא הזמן המתאים, לבקש ממנו מחילה. וכמו שכתוב "פני ילכו והניחותי לך", שרק אחר שהכעס ("פני") ימוג, אז שייך "הניחותי לך", ולא תוך כדי הכעס. וכן בתפלת שמ"ע, מקודם מתפללים ברכת "השיבנו", ורק אחר כך "סלח לנו".

ויש לבאר, שראש השנה הוא היום של "תמליכוני עליכם", שבו רואה האדם את האמת, ועוזב את דרכו הרעה. ואין זה נעשה ב"רגע אחד", כי צריך שיתיישב הדבר בליבו ראש השנה שלם. ובראש השנה, הוא הזמן לחזרה בתשובה. וכשנשלם ראש השנה ועזב דרכו הרעה, בחרטה וקבלה לעתיד הושלמה תשובתו. ולענין יום הכפורים, י"ל שעיקרו של יום זה, אינו מיועד לעצם התשובה ושינוי הדרך, אלא מיועד לבקשת הסליחה והמחילה, וכמו ששמו "כיפורים" מעיד עליו, וכפי שאומרים בתפילה "ותתן לנו... את יום הכפורים... למחול בו את כל עוונותינו".

נמצא לדברינו שבאמרו "חטאנו" בראש השנה, הריהו עדיין אפוף בחטא, ורק מזכירו על מנת להודיע על חרטתו, משא"כ באמרו "חטאנו" ביוהכ"פ, הריהו כבר צדיק גמור, רק שמזכיר החטא, כדי לבקש עליו מחילה. ובזה מובן, שבראש השנה הזכרת החטא שהוא אפוף בו, נותנת לשטן פתחון פה, אך ביוהכ"פ הלא כבר הוא נקי מחטאיו, ורק מבקש סליחה, כדי להנצל מן העונש, בזה אין לשטן שום פתחון פה לקטרג.

ובזה מיושבת קושית הכף החיים, דהעיקר מה שהוקשה למ"ב, הוא אמירת "חטאנו לפניך", שאמירה זו הינה הבעת חרטה בעוד החטא בתקפו, ועל זה יש לשטן עילה לקטרג. אך באמירת "סלח ומחל", אין כלל רמז שהאדם מלוכלך בחטא, שאולי כבר נקי הוא לחלוטין, רק מבקש מחילה. ולפמשנ"ת הרי בבחינה זאת, אין לשטן עילה לקטרג, ומזה לא הוקשה למ"ב כלל.

וכן אנו נוהגים באמירת רבש"ע, שבהוצאת ס"ת, שאומרים גם בר"ה, "מחול ליי וכו'. וכן מה שאומרים במוסף: "יכבשו רחמיך את כעסך, וישב חרון אפך", אין בזה הזכרת החטא, רק בקשת מחילה גרידא, וזה שפיר נאמר בראש השנה.

בדרכי הלימוד על משכנות הרועים

לפני למעלה מעשרים שנה הובא במוסף של עיתון בני התורה מדור מיוחד העוסק בענייני דעות והשקפה לדרכה של תורה במגוון ענייני השעה והזמן הנוגעים לשעה ולדורות.

כאחד מגדולי מנחלי ההשקפה הצרופה הובא לעיתים תכופות דעת תורה והשקפה טהורה מרבינו מרן הגאב"ד שליט"א. הדברים עוררו בשעתו שיח רב בהיכלי התורה והישיבות די בכל אתר ואתר, ולתועלת הרבים אמרנו להביא בזה זעיר מדבריו שם, אודות השקפת התורה בדרכי הלימוד והעיון, בדרכם של רבותינו ז"ע.

גדולי וראשי הישיבות הביעו ברכתם על האמור בזה, תלמידי מרן הגאון החסיד רבי משה שמואל שפירא זללה"ה ר"י "באר יעקב" עוד זוכרים היאך הפנה אותם לעבור על המאמר בהתבוננות רבה, באומרו שכן זוהי הדרך הצרופה לעלות ולהתעלות, כפי שקיבלנו מגדולי הדורות ז"ע.

שאלה א: מוסכם על הכל שצריך להיות למדן, ראשית יש להגדיר מה זה למדן. מה חסר לתלמיד שלומד גמרא רש"י ותוס' ומבינם, וכך גומר ש"ס?

שאלה ב: האם יש שיטה לימודית כיצד להגיע ללמדנות. כלומר, הניתן ללמד תלמיד ולהדריכו למד כך וכך ותהיה למדן? ואם כן כיצד?

שאלה ג: מדוע כה רבים מתקשים ולמרות לימודם וכל נסיונותיהם להגיע ללמדנות ניכשלו? במה ניתן לעודד אותם?

שאלה ד: בפרספקטיבה של הדורות היו שיטות שונות ללימוד מהם עיקרי השיטות? ומדוע בישיבותינו כיום לומדים בשיטה הנוכחית?

ב. והנה נתאר לעצמנו בחורים הלומדים בחברותא. מתחילים קידושין "האשה נקנית בג' דרכים". די. עכשיו הם צריכים להבין מקודם מהו המושג "קנין", מה זה "שלי" מה זה "שלך". וזה לוקח כמה שעות ויוצאים בטשטוש המוח. אחר כך צריך להבין מה זה "קידושין", ובמה הם דומים ל"קנין", הזמן והתוצאות - כנ"ל. מתחילים פרק שני "האיש מקדש בו ובשלוחו" מז זה בדיוק "שליחות"? מקדישים כמה ימים או שבועות, עד שמתברר שיש בספרי האחרונים כחמש עשרה מיני שליחות. את כולם צריכים להגדיר. הבלבל מגיע לשיא. גם צריכים להקדיש זמן להבנת הענין של "מילי" מלמסרן לשליח", על כל הדעות השונות במושג זה. לבסוף מזכירים שיש מושג "חצר מטעם שליחות". כל ההסברים שנאמרו, שוב אינם מתיישבים, נכנסים למבוי סתום.

וכאן מצויה הטעות. אי אפשר לממש את מושגי התורה בידיים, ויש להבין את הדברים רק "למעלה". ומי שאינו עושה כן אלא מנסה להבין ולהגדיר עד פנים פנים הענין, לא רק שלא יבין יותר מאחרים אלא אף יאבד את ההבנה הפשוטה של ההשקפה הראשונה. ואם מושג אחד אי אפשר להבין בדרגה של מושג בידיים, כ"ש שא"א להקיף בבת אחת מערכת מושגים דומים בכל הש"ס. ונביא מושג אחד לדוגמא. הקצות החושן הגדיר את המושג 'אוש' שהוא פועל "התר זכיה", ולא הפקר. לדעתנו יש להבין את הדברים כך: היאוש גרם לקלישות "מסוימת" בבעלות, כך שמתאפשר לאדם אחר לזכות בחפץ. בשביל שדי לו בהבנה זו יהיו דברי הקצות החושן והתיבות בנושא זה כדבש וחלב. ותספיק לו חצי דקה כדי להבין את הענין לאשורו. ויוכל ללמוד בשטף את כל הנאמר בענין זה.

אולם ישנם כאלה שבשבילם "זה לא נקרא להבין". והם חייבים להבין קודם כל, מהו הגורם בכל בעלות המפריע לשני לזכות. אחרי כן צריך לדעת בדיוק מהו יאוש, ואיך גורם היאוש לבטול אותו הגורם, עד שנוצר המצב שהחפץ אמנם בבעלות בעליו, אך מ"מ יכול אחר לזכות בו. וגם צריכים להבין בדיוק מהי "אבדה". ומדוע פועל היאוש דוקא עליה. וכדי להבין זאת הם מקדישים לפעמים ימים שלמים. ובסופו של דבר כל הנושא הזה הופך להיות "כחומץ לשיניים". והלא נושאים מסוג זה מתחדשים מידי יום ביומו, הרי שבסופו של דבר הופכת כל מערכת המושגים להיות כ"עשן לעיניים".

אחרי כן שואלים בחורים אלו את עצמם "מדוע לא נעשיתי למדן, מדוע אינני זוכר מאומה, מדוע שום דבר לא ברור, מדוע לוקח כ"כ הרבה זמן ללמוד קטע קצר" וכו' וכו'. והתשובה ברורה, למדן נעשים ע"י לימוד של דבש וחלב, ולא ע"י חומץ ועשן. לא זו הדרך ואף פעם לא למדו כך.

ודע שעיקר הדבר שאמרנו בנוגע לאיכות ה"הבנה". מפורשים הם בדברי רבינו הרמב"ם, במורה נבוכים ח"א פרק ל"ב. ונביא לשונו בקיצור: "שאתה כשתעיין בעיניך, תשיג מה שבכח ראותך שתשיג. וכשתכריח עיניך ותפליג בעיון, ותטרח לעיין על רוחק גדול יותר ממה שבכחך לעיין ברוחקו ותכריח ראותך לאמתו, יחלש ראותך ולא תראה מה שהיית יכול להשיג קודם הפלגת ההבטה וההטרח. וכן ימצא כל מעיין בחכמה... בעיני המחשבה. כי אם ירבה המחשבה ויטריח כל רעיוניו, יבהל (יתבלבל) ולא יבין אז, אפילו מה שדרכו להבינו... אתה אם תעמוד על הספק ולא תונה נפשך להאמין כי יש מופת כמה שאין געלי מופת... ולא תשתדל להשיג מה שלא תוכלו להשיג, עם זה כבר העלת אל השלמות האנושי... ואם תשתדל להשיג למעלה ממצאתך... תשוב יותר חסר מכל חסר... וזאת הענין נאמר דבש מצאת אכול דייך פן תשבוענו והקאתו... ואליו רמז באומרו: ואל תתחכם יותר, למה תשומם".

א. ממרן הגרא"מ שך (שליט"א) זצ"ל ומעוד גדולי ראשי הישיבות נתפרסמה כמה פעמים קריאה, שאין זו הדרך לעמוד בסוגיא אחת שבועות רבים, ולהקיף כל מה שכתבו האחרונים בנידון. אלא יש לשמור על קצב של התקדמות, וזאת בעיון הראוי בראשונים וגדולי האחרונים, בלא "להתעכב", רק לקלוט את עיקרי הענינים, ולהמשיך הלאה. וכך מקבלים במשך הזמן, ידיעה מעמיקה בסוגיות רבות. ובאופן כזה ידעה מצטרפת לידיעה "הבנה" ל"הבנה" ומה שאינו מבורר בתחילה, מתברר במשך הזמן. וזוהי הדרך לרכוש "למדנות" וחכמת התורה. כידוע ישנם בחורים שהם חכמים בעיניהם וסבורים שהם מבינים טוב יותר, ואינם פועלים ע"פ ההדרכה הנ"ל. ואח"כ הם באים בטענות "למדתי בהתמדה ועמלתי בתורה, ואם כן מדוע אינני מצליח"? יש אמנם שטוענים שלפי כשרונותיהם וכו' אינם מסוגלים לעמוד בדרישה של מרן (שליט"א) זצ"ל. אך מכל מקום, המרחק בין מה שנדרש מהם לבין דף אחד לחודש, הוא בהחלט לא קטן!

אני אישית שוחחתי עם מרן (שליט"א) זצ"ל כמה פעמים על נושא זה. ולא פעם אחת הוא תקף בחריפות את אותם "המעמיקים" בענין אחד זמן רב, מבלי שתהיה להם ידיעה בסיסית בנשים נזיקין. וטען שזהו אינו עיון ולא עמקות, והמושגים יוצאים משובשים וכו'. והבנתי בדעתו שעיקר הטענה בזה, לא רק מצד החסרון של "ידיעת התורה", רק שגם בסוגיא זו שמתעכבים עליה, מאבדים את הישרות, ומרגילים את השכל ללכת בדרכים רחוקות ועקלקלות, במקום בדרך הלמדנות הבריאה.

ולהבחל"ח, ממור"ר הגר"ש רוזנבוסקי זצ"ל, שמעתי כמה פעמים, שעיקר הלימוד הוא התבססות על סברות ישרות וחלוקת המובנות לכל. ואילו החילוקים הדקים והמעורפלים, אין נאמרים אלא לעתים רחוקות ובשעת הדחק. וכל אלו ש"מעמיקים" ומחטטים ללא גבול, על מנת "להקיף להבין הכל", יודעים יפה שהיבול שלהם שייך לסוג השני ולא לסוג הראשון. הם לא ימצאו כעין סברותיהם לא בקצה"ח ולא ברע"א. והנה בענין זה שאלתי את מרן הגר"ש זצ"ל, והשיב לי, שכבר שאל שאלה זו מקמיה מרן הגרי"ז זצ"ל, והלה השיב לו שאביו מרן הגר"ח הורה לו ללמוד בעיון לא פחות מארבע דפים בשבוע. ובאומרו זאת הוסיף הגר"ש: ובשבילנו, לכל הפחות חצי מזה. ומספר חודשים אחר שיחה זו בקרתי אצלו. ותוך שיחה התברר שלימודו כעת בשיעור הוא פרוק שלישי ביבמות (כמובן בלא דילוגים וקפיצות הנהוגים בכמה מקומות היום). הבחנתי שההספק הזה הוא פחות משני דפים בשבוע, אולם כמובן לא אמרתי דבר. אלא שהוא מיד הגיב ואמר: "בודאי ידוע לך שאיני בקו הבריאות, ולא יכולתי לעמוד בקצב הנדרש. אסור להפחית ממה שדברנו פעם".

זכורני שכאשר ישב "שבעה" על אחיו הגאון ראש ישיבת אור ישראל, חזר כמה פעמים על דברי המדרש שהזכיר אחד המספידים, והוטבו בעיניו: "דבש וחלב וכו' דברים שהם בבחינת דבש וחלב יהיו תחת לשונך". וישאל כל אחד את עצמו, האם דרך לימודו היא באופן הזה, או בסברות שהן בבחינת דבש וחלב, הן בעיניו "שטחיות", והוא תובע מעצמו "עומק" גדול מזה שלא עלה על דעת רבותינו האחרונים וראשי הישיבות וד"ל.

(אגב לא אמנע מלספר כאן, שכאשר אחיו הגאון ר' יוסף זצ"ל היה מאושפז בבית"ח בילינסון, היה הגר"ש נוסע מידי יום ביומו להיות עמו עד הצהריים, אם כי לא היה דובר תועלת מבחינת החולה. והיה נוטל עמו מידי יום מסכת פורומה קטן. ואחי היה זה שזכה להסיעו לשם ובחזרה. ובדרך חזרה היה אומר לנהג: היות ואתה מסיע אותי, אני חייב לשלם לך. ואם כן אומר לך כמה חידושים שנתחדשו לי היום. והיה מיד מרצה בפניו חידושים והערות בגמ' ובתוס'. וחידושים אלו השתרעו בערך על פני עשרים עד שלושים דף בכל יום).

תוכן הדברים ברור. מי שמנסה "להתעמק" ורוצה לחדור לתחומים שהשכל אינו משיג אותם בקלות, שופו ששכלו יטושטש לחלוטין. ואף בדברים פשוטים לא יוכל להבין.

מה שאין כן אם מגדיר לעצמו את הדברים "כמות שהם", מבלי לנסות להבינם "בדיקו בדיקו", הרי הוא מגיע לשלמות האנושי. והוא יהיה מסוגל לקלוט מושגים רבים ולהספיק ולהתמקד כפי שהורו רבותינו, ובמשך הזמן יבין את הדברים יותר ויותר, וזאת מבלי מאמץ מיוחד. בכיון של "עומק" עד שיהפך לת"ח ולמדן מובהק.

וגם זו רעה חולה, שיש שרוצים כבר בתחילת הסוגיא, להבין כבר את המושגים שהם נתקלים בהם. והלא חז"ל אמרו "למגמר והדר למסבר". ואם כי אין בכוחנו למגמר את כל הש"ס, ואח"כ למסבר. אבל מ"מ באותה סוגיא שעוסקים בה, ודאי שיש מקודם לשנן היטב דברי הגמרא והתוס', ואולי עוד אחד או שנים מהראשונים. ולסדר את הענינים דבר ברור על אופניו, ואיך יוסברו הפרטים השונים ע"י כל שיטה ושיטה. ומתוך הסדור הזה והשינון, הרי ממילא תובנה הסברות, והסוגיא תאיר באור יקרות... ואז תגיע ההבנה אל הלומד, ללא מאמץ מיוחד בכיוון של ההבנה. ועיקר "העמל" הוא בסידור הסוגיא לשיטותיה השונות. וכאמור, גם אז אין לצפות אל הבנה "עד הסוף" אלא של הבנת המושגים "מקופיא" בלבד. וכפי המגבלות של השכל האנושי.

ג. וכאן בודאי ישאל השואל: אם אין מבינים את

המושגים "שעבוד" ו"משכון" ו"שומע כעונה" וכו' וכו' עד הסוף, אם כן איך אפשר להתעמק בהם, ואיך מותר לדמות מילתא למילתא ולחלק ולפלפל בהם? בתשובה לשאלה זו, נשיב על השאלה הראשונה שנשאלה במדור זה "מהי הגדרת למדן". ובכן "למדן" הוא זה שיודע לדמות ולחלק להקשות ולתרץ, על אף שצעם המושגים אינם בהירים אצלו "עד הסוף" כממשש בידים. ולמרות המגבלות של השכל האנושי, יש לו את הבהירות והביטחון, שצריך לומר כך ולא כך, והשדע הזה יותר מסתבר מהצד האחר וכו'. וכבר כתב ברמב"ן ש"אין חכמת התורה חכמת התשבורת". תורה אינה מתמטיקה. שכל וכישרונות אינם מספיקים, צריכים בעיקר "חוש". ואת החוש הזה רוכשים בסייעתא דישימיי ע"י עמל התורה של שנים החל מגיל צעיר, וע"י ידיעות מעמיקות בהרבה סוגיות שבש"ס. (וכבר כתב הרא"ש בשו"ת כלל נה, שמי שלמד בצעירותו "חכמת הטבע", יקשה עליו מאד לרכוש חכמת התורה. כי דרך החשיבה של לימודי החול, שונה בתכלית מדרך החשיבה של הבנת דיני התורה. ומי שהתרגל לדרך החשיבה הראשונה, כמעט לא יוכל "לשנות מסלול". ולרכוש את החוש המיוחד הנחוץ להבנת אמת של דברי התורה שבע"פ. ולא בכדי הקפידו כ"כ רבותינו, שלא לערב לימודי חול בחדרים ובשיבות).

ועיקר העיקרים בענין זה הוא "הווי מתאבק בעפר רגליהם (של חכמים) והווי שותה בצמא את דבריהם". כי הלא ידוע מאמר הגמרא "דברים שבעל פה אי אתה ראשי לאמרם בכתב". היינו דמסירתה של תורה שבע"פ הוא דוקא בע"פ ממש ולא ע"י ספרים, וכמו שכתב הריטב"א בגיטין ס', כי צורת הסברא יכולה לעבור רק ע"י איש מפי איש ולא ע"י הכתב. וכמו שכתבו הראשונים הכוזרי וחובות הלבבות ועוד, כי צריך התלמיד לדאות את רבו ולקבל ממנו ישירות. ואף שהתירו מפני עת לעשות לה' לכתוב דברי תורה, מ"מ זוהי מציאות שלא ניתן לשנותה, שדרך העברת התורה היא רק בעל פה ממש, גם לא בטיפפים וכד'. וע"י שיהיה הבחור דבוק ממש ברבותיו, הוא יזכה לקבל מהם את דרך החשיבה הנכונה ואת הלמדנות האמיתית, ואת החושים הבריאים היועדים להבחין בין יקר לשפל, בין אמיתתם של סברות וגדרים קושיות ותרוצים, לבין אותם שאין בהם מאמתות ומתיקות התורה.

וכורני שכאשר למדתי בישיבת פוניבז', היה מרן הרב זצ"ל מכנס מידי פעם אסיפות בביתו, למטרת חיזוק הלימוד. והיה זועק מקירות ליבו "אינכם מנצלים מספיק את הרמי"ם ועוד תצטערו על כך". ולדאבונינו הצדק היה עימו. וגם היה מתריע בחריפות על ההספק המועט, ושלא מספיקים לסיים את המסכת בעיון. והיה מכנה את הלימוד האיטי בשם "מוזיף מתוכו". ועל קנה המידה בנושא זה, נוכל לקבל מושג, ממה שזוכרני שפעם אחת שהה זמן רב בחו"ל, וחזר ארצה כמדומני בתחילת חודש תמוז, ומצא שבישיבה לומדים סוגית צאי וקבלי קידושיך, בקידושיך יט. ומיד עלה על הבימה בבית המדרש שלא בזמן המיועד לזה והתריע בחריפות על "שכחת התורה". באותו זמן" המפיקו בסופו של דבר כמעט כ- 30 דף, ובחודש אלו על ערב

ראש השנה עוד 12 דף ובאותן אסיפות חיזוק שהזכרנו, היה מציין מדי פעם, שבמדינה אחת במזרח אירופה היה נוהג ללמוד בישיבותיה ב"שיטת הסוגיות". היינו להקיף סוגיא בכל מקורותיה בש"ס, וראשונים והאחרונים. ואמר שגדולי ראשי הישיבות של ליטא, החזיקו שאין שיטה זו יעילה ונכונה. ושצריך להתקדם בגמ' דף אחר דף תוך עיון בראשונים ואחרונים, ולא דווקא בהיקף מושלם. וכן שבמשך הזמן מצטברות הידיעות, ומתגבשת ההבנה, עד שמגיעים ליתר ולת שלילמות. והביו דעתו ובהירות, שמאותה שיטה של המדינה הנ"ל לא יצאו ת"ח מובהקים. ורק שיטת הלימוד ה"ליטאית", היא שהצליחה להעמיד למדנים מובהקים, הם ופירותיהם ופירות פירותיהם.

ומדוע הנני כותב כל זאת? מפני שיש כאלו הסבורים שכל הענין הזה מתנהל "סתם ככה". ואינם יודעים שענקי רוח הקדישו מחשבה רבה, באיזו דרך ושיטה יש להקנות את התורה לתלמידים. ואם יש כאלה הסבורים שהם חכמים יותר גדולים מאותם ענקי הרוח ומתווי הדרך, לפחות שלא יבואו בטענות לאף אחד, כאשר כעבור מספר שנים של דמינות, הם מגלים לפתע שהם אינם יודעים ללמוד.

[ומעשה באברך אחד שנכנס אצל הגאון הגדול רבי משולם דוד הלוי סאלאוויציק שליט"א, להתענין על בחור אחד. מששמע הגאון את שם הבחור, פתח מידי בקילוסין מכל הצדדים והבחינות. משייים, ענה אותו אותו אברך ואמר: יסלח לי כבוד ראש הישיבה, יש לי בענין הזה רק שאלה אחת שאלתך קצרה בתכלית, האם הבחור הזה "יודע ללמוד", כן או לא? שאלה הגאון רגע, ושוב אמר: "אתה כפי הנראה משתק את עצמך שיש כיום בחורים ש"יודעים ללמוד". אדרבה, תראה לי אחד כזה!" ובזאת נסתיימה השיחה].

ד. ולא אכחד, שפעם אחת שוחחתי על ענין זה עם מרן הגרא"מ שך (שליט"א) זצ"ל, וראיתי שהענין כואב לו. והעזתי פני ואמרתי "הלא ראש הישיבה מכנס אספות בענין השקפות ובחירות וכד'. מדוע לא תכנס אסיפה של רמי"ם, להעמיד הדברים על מכונם". והוא סימן לי בתנועת יד, שהדבר לא בא בחשבון. ואיני יודע הסיבה לזה. הנני משער, שהוא ידע שהבחורים בין כו"כ לא שמעו למה שיאמרו להם, ואם כך מה יוכלים הרמ"ם לעשות. בעל כרחם הם נגררים לקצב שמכתיבים להם. אולם כאמור זוהי רק השערה, ואולי היה לו טעם כמס אחר בדבר. ובאמת פליאה היא בעיני ובעיני אחרים, מהו מקורו של אותו "פלגינן נאמנות" הקובע שהסמכות של גדולי הדור היא רק לענין בחירות (ובעוה"ר גם זה נחלש, כידוע) ואילו לענין לימוד, איש הישר בעיניו יעשה.

ובאמת, שגם בלבנו מכרסם הספק, אולי השחתנו את הזמן לריק ככתבת כל הדברים הנ"ל. עכ"פ, גם אם לענין קצב הלימוד, עדיין חוששים אנו שמה עברנו על מה שאמרו "מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע", הרי לענין איכות הלימוד ודרך ההבנה הנכונה עדיין אינו בגדר "דבר האבוד", וישאל כל אחד את רבותיו איזוהי דרך החשיבה הנכונה.

ומזה רבות בשנים אמר לי ידידי הגאון רבי יהודה עדס שליט"א ראש ישיבת קול יעקב, שמרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל אמר לו כמה פעמים: "הצרה של הדור הזה, שרוצים להבין יותר מדי". והנה ידוע בשערי כל בני התורה כמה יזיהם ומתוקים ונכונים דברי לומדת של מרן הגרש"ז, וכמובן הוא זכה לזה בזכות יראתו והתמדתו וכו' וכו'. אך זה לא הכל, הוא ידע יפה על מה מותר וצריך לחשוב ולהבין ומאידך מהו הכיוון שהוא "מחוץ לתחום". ואכמ"ל. ואשרי ההולך בדרכיו. וכל בחור שרוצה להתקדם בלימוד, לא יסחף בזרם, אלא יקיים בעצמו "צאי לך בעקבי הצאן". ואז, בצרוף הדברים שהתורה נקנית בהם יעלה מעלה מעלה, ולאילנא רברבא יתעביד.

ובהתימי לכתוב, הצצתי שוב בפתק של השאלות. וראיתי ששאלה א' סק"ב, לא זכתה לשום התייחסות. וכיון שהעניינים יגיעים אסתפק בסיפור קצר: תלמיד חכם אחד הציעו לבתו בחור מופלא. אותו בחור פקע שמה שיודע הוא את כל הש"ס, וגם כמה חלקים של טור ובית יוסף. ומקודם למד בישיבה ב"שיטת הבקיאיות", ועכשיו לומד בישיבה רגילה אולם אינו כפוף לסדרי הישיבה, רק לומד בפני עצמו. אותו ת"ח נפגש עם הבחור והתרשם ממנו לטובה מבחינת עדינות ומידות ויר"ש וכו'. באשר למישור הלימודי אמר לו הבחור שהוא "איננו מחזיק" מהשיטה ה"ישיבתית", והוא לומד "בשיטת הגר"א". נכנס אותו תלמיד חכם אצל רבינו ראש קהילות יעקב מרן הגר"י קנייבסקי זצ"ל לשמוע את חוות דעתו בנידון. אף אני עבדכם כותב השורות הללו הייתי נוכח באותה השיחה, ושמעתי את תשובתו של מרן הקהילות יעקב, וכה אמר: "אתה אומר שהבחור יודע ש"ס, זה לא נקרא לדעת..." עד כאן.

הגאון רב צבי פירמן שליט"א

הדבוק בירובו ובה לקבל מהם

הנה המעשה באברך אחד שנכנס אצל הגאון הגדול רבי משולם דוד הלוי סאלאוויציק שליט"א, להתענין על בחור אחד. מששמע הגאון את שם הבחור, פתח מידי בקילוסין מכל הצדדים והבחינות. משייים, ענה אותו אותו אברך ואמר: יסלח לי כבוד ראש הישיבה, יש לי בענין הזה רק שאלה אחת שאלתך קצרה בתכלית, האם הבחור הזה "יודע ללמוד", כן או לא? שאלה הגאון רגע, ושוב אמר: "אתה כפי הנראה משתק את עצמך שיש כיום בחורים ש"יודעים ללמוד". אדרבה, תראה לי אחד כזה!" ובזאת נסתיימה השיחה.

שאלה א

בסוגיא זו נזכר שיש חלוקה בין ה"ליטאים" לבין ה"פולנים". והנה נראה שה"ליטאים" היו רגילים ללמוד ב"שיטת הסוגיות", וה"פולנים" ללמוד ב"שיטת המשניות". והנה נראה שה"ליטאים" היו רגילים ללמוד ב"שיטת הסוגיות", וה"פולנים" ללמוד ב"שיטת המשניות". והנה נראה שה"ליטאים" היו רגילים ללמוד ב"שיטת הסוגיות", וה"פולנים" ללמוד ב"שיטת המשניות".

שאלה ב

הנה המעשה באברך אחד שנכנס אצל הגאון הגדול רבי משולם דוד הלוי סאלאוויציק שליט"א, להתענין על בחור אחד. מששמע הגאון את שם הבחור, פתח מידי בקילוסין מכל הצדדים והבחינות. משייים, ענה אותו אותו אברך ואמר: יסלח לי כבוד ראש הישיבה, יש לי בענין הזה רק שאלה אחת שאלתך קצרה בתכלית, האם הבחור הזה "יודע ללמוד", כן או לא? שאלה הגאון רגע, ושוב אמר: "אתה כפי הנראה משתק את עצמך שיש כיום בחורים ש"יודעים ללמוד". אדרבה, תראה לי אחד כזה!" ובזאת נסתיימה השיחה.

שאלה ג

הנה המעשה באברך אחד שנכנס אצל הגאון הגדול רבי משולם דוד הלוי סאלאוויציק שליט"א, להתענין על בחור אחד. מששמע הגאון את שם הבחור, פתח מידי בקילוסין מכל הצדדים והבחינות. משייים, ענה אותו אותו אברך ואמר: יסלח לי כבוד ראש הישיבה, יש לי בענין הזה רק שאלה אחת שאלתך קצרה בתכלית, האם הבחור הזה "יודע ללמוד", כן או לא? שאלה הגאון רגע, ושוב אמר: "אתה כפי הנראה משתק את עצמך שיש כיום בחורים ש"יודעים ללמוד". אדרבה, תראה לי אחד כזה!" ובזאת נסתיימה השיחה.

מכתב מרבינו מרן הגאב"ד שליט"א

שנכתב לשואל ערב יום הבחירות לכנסת - אלול תשע"ט, כאשר רבו השואלים לידע הדרך בה נלך והמעשה אשר (לא) יעשו בדרכם של רבותינו על משכנות הרועים

"וכמה עצומה העבירה של ההשתתפות בבחירות, שבכך נותנים יד למגמה של הרפורמה הנוראה הזו"

הרב צבי פרידמן
אב"ד "מסורת"
רב שכונת אור החיים ב"ב
ורמת בית שמש ג'
רח' נועם אלימלך 12 ב"ב

Rabbi Zvi Friedman
Chief Rabbi "Massoreth"
Rav Of Or Hachayim Area
12, Noam Elimelech St. Bnei Brak
And Ramat bet Shemesh G'

העריקים.

וכואז אמנם כידוע נתפסו עשרות עריקים בהפגנות, וכולם שוחררו, כי נוכחו לדעת שאפסה תקוותם, ולכן אין זה משנה של מי תהא הממשלה, של שמאל או של ימין.

תאריך: בסיועהא דשמיא, מ"ז אלול תשע"ט

לכב' הרב...

ועובדה היא, שאהוד ברק ראש מפלגת הדמוקרטיה, שהוא שמאלני קיצוני מובהק ולפני שנים עמד בראש מפלגת השמאל, כאשר הצהירו בבחירות, שהדבר הראשון שיעשה הוא גיוס בחורי ישיבות, ולאחרונה יצא בהצהרות, שהדרך של כפיית חוק הגיוס שגויה ומחוסרת סיכויים, וצריך לפעול נגד הישיבות ע"י פיתוי האקדמיה.

ומה קרה, איך יתכן שהזאב הפך לכבש, רק בגלל הפעילות של אנשי

"בני תורה", בארגון הפגנות, שהביאו להפסקת התנועה של הרכבים ושל הרכבת, והרגיזו את כל יושבי המדינה, ובזכות המאסרים, שגרמו לדכדוך רב אצל השלטונות, ונוכחו כולם לדעת שאין סיכוי. לכן הוכרח גם הזאב הנורא להפוך לכבש.

וגם צורר היהודים לפיד, כתב מאמר שכותרתו "אם יהיה חוק, החרדים יתגייסו", והכותרת המשונה הזאת, רק מצביעה על אובדן הביטחון החילוני בהצלחת כפייה ותוכנית שווייץ בנטל, ונועדה כנגד המנהיגות החילונית, שכבר התייאשו מזמן מגיס בכפייה. וכל זאת אודות לדרך המלחמה שהורה לנו

"והנה בחודש אלול, כל יהודי שואף לעשות עוד ועוד מצוות, כדי שזוכה ליום הדין, ופלא על ההולכים להצביע, שעוברים בכך עבירה חמורה מאוד של חורבן התורה והאמונה. ואת הקב"ה אי אפשר לרמות, ואחר עבירה מעין זו, איך יוכלו לומר "הם קטיגור", וה' יצילנו. וכל המאמין בהקב"ה ושומר נפשו, כמה ירחק מלהיכשל בזה."

מרן הגר"ש אויערבאך זצ"ל.

ומטעם כל זאת, עצם ההימנעות מההצבעה בבחירות, מצביעה על מרי אזרחי, אנשי עצם המדינה וקיום מרי אזרחי זה, הפגנה רבתי נגד השלטון החילוני, בבחינת 'את וכלבא שויין'. ואיננו מכירים בשלטון כזה אפי' דה פאקטו. ואיננו רואים בה מדינה יהודית. ובכך הננו מחזקים את המגמה שהתחילה להתפשט גם בין החילוניים שחבל הזמן וא"א להכניע את החרדים, ואשרי מי שמשותף גם בהפגנה זו ובוה זכותו גדולה ליום הדין.

וכל זאת לעומת ההתרפסות של נציגי 'דגל התורה' שמתגאים בכך שהם מזדהים עם הרעיונות של רסיסי מפלגות המזרחי, של כולם ע"ז אמיתית.

והנה המפלגות הללו אומרות שהם נלחמות ברפורמים, והאמת שהם עצמם רפורמים, היינו כאמונה היא סוג של רפורמה ואתם כרתו דגל התורה ברית, ומצא מין את מינו, וכמה עצומה העבירה של ההשתתפות בבחירות, שבכך נותנים יד למגמה של הרפורמה הנוראה הזו.

וכפי שנכתתי לדעת בשיחותי, עם הקה"י זיע"א, והאזנה לשיחות ממרן רבי יחזקאל זיע"א, ושיחות עם מרן הגרא"מ שך זיע"א והגר"ש אלישיב זיע"א, והגר"ש אויערבאך זיע"א, נוכחתי לדעת, שיחסם למדינה ול"ציונות הדתית" והחילונית, היא בדיוק כמו של סאטמאר, וכעת פושה המגמה ליצור השקפת הבל שבין סאטמאר למזרחי, והכל בנוי על שקר והונאה וברור שרצון ה' יתברך שלא להצביע בבחירות כלל. וכודאי יזכו העושים רצונו יתברך לכתובה וחתימה טובה ורוכ ברכה ואושר.

בכרכה נאמנה
צבי פרידמן

לשאלתכם בדבר הבחירות, אילו היו מפלגות חרדיות, שהיו נוהגות כשורה, היה מקום לשאלה. אכן לדאבונינו, כל פעולתם הוא שיתוף פעולה בגיוס בני ישיבות, וכבר הצביעו כמה פעמים בעד החוק, וזה מתוך דמיונות וחוסר הבנה מוחלט, שהדבר היחיד שיכול למנוע את הגיוס, הוא הדרך של מרן הגר"ש אויערבאך זצ"ל, להתרים בפני החילוניות, ולא להתייצב, ולהיכנס לבתי סוהר בקומה זקופה, ועל ידי זה יראו שאין להם סיכוי לגייס. וכל פעולה פרלמנטרית או אחרת סופה כישלון.

והמפלגות הנ"ל משתפות פעולה בנושא הגיוס, ויוצרות את הרושם בכוונה שהדבר בא כחשבון מבחינת החרדים. ובוודאי שהבנייה הזאת היא ערובה בטוחה לחורבן התורה רח"ל. וכל המצביע בבחירות הוא גורם ישיר לחורבן התורה, ועובר עבירה חמורה עד מאוד.

מלבד זאת הוחמר הדבר בבחירות דהשתא, שכרתו ברית עם המזרחי, ששיטתו היא הע"ז של המדינה, שבעיקר אמונתם היא בחוסן הלאומי בצבא וכד', והדת אינה אלא סממן לאומי. והצבעה עבורם, תגרום בהכרח לקלקול יסודי של הנוער החרדי, וכבר נלחמו במגמה זו כל גדולי התורה מאז ומתמיד.

והנה בחודש אלול, כל יהודי שואף לעשות עוד ועוד מצוות, כדי שזוכה ליום הדין. ופלא על ההולכים להצביע, שעוברים בכך עבירה חמורה מאוד של חורבן התורה והאמונה. ואת הקב"ה אי אפשר לרמות, ואחר עבירה מעין זו, איך יוכלו לומר "הם קטיגור", וה' יצילנו. וכל המאמין בהקב"ה ושומר נפשו, כמה ירחק מלהיכשל בזה.

ויש שעוררו שאלה, שאולי כדאי ללכת ולהצביע בפתק לבן, כדי שלא יבואו רמאים, להצביע במקומם. אמנם לענ"ד, אם נכנסים לקלפי, אפי' למטרה זו, הרי זה כנכנס למסעדה מריפה, על מנת שיאכל שם מאכלים כשרים, וכמה חילול ה' יש בזה. ואם מישהו ירמה, זה לא אחריות שלנו. אך את החילול ד' עשה בעצמו. ואיך לא יירא מיום הדין?!

והתייחסתם למענת תועמלני המפלגות, שמי שנמנע מלהצביע, עלול לגרום לממשלת שמאל. ועל זה אני משיב, שדעתנו שלא מעניין אם ראש הממשלה יהיה נתניהו או גנץ או לפיד או ליברמן, כולם שווים לרעה לגינים ולחסל את הישיבות רח"ל.

ושוב, הצלחתנו אפשרית רק כאשר יוכחו לדעת, שלא יוכלו לגייס אותנו בשום פנים, ואנו נעדיף בתי סוהר. ואז נטלנו החנית מיד המצרי, ובעניין זה כבר נכתב באדר תשע"ח על ידי וועדה מטעם הצבא, שעונש המאסרים אינו מרתיע כלל את החרדים, ואדרבה, מי שנאסר הופך לגיבור, ולמודל לחיקוי. והוועדה ממליצה שלא להכניס למאסר את

דיני ברכת המזון וזימון אצל הפועלים

7. בגדר כח החכמים לנטל דמוטל על האדם הלבוש ד' כנפות היא, דעל הלבוש בגד מעין זה להטיל ציטת מיד עם לבישמו, וכשהוא נמנע ולא הטיל הרי"ז ממש כמו מי שלא נטל לולב בשבת. ונדעת התוס' י"ל, דבגדי שעל לבוש הטלית להטיל ציטת עוד טרם לבישמו, כדי שלא יהא לבוש אפי' רגע אחד בלא ציטת, ולדבריהם הלבוש בגד בלתי מוציץ חשיב כמנטל המזנה ע"י מעשה. וזהו פלוגתא.

ובקוב"ש ח"ב בקונטרס דברי סופרים כתב בהקשר לפלוגתא זו, דיש לחקור בגדר הא דיש כח ציד לעקור מזנה ממהורה בשב ואל מעשה, ד"ל דהשוא"ת אמור ביחס למזנה, שהיא נעקרה לא ע"י מעשה אלא ע"י שלא קיימה בשב ואל מעשה, וכגון הא דנמנעו משופר ולולב בשבת. אבל לעקור מזנה עשה ע"י מעשה אין לחכמים כת, וכגון המזנה האמורה בזמר שיגדל פרע שער ראשו, אין להם הכח להורות לו שיגזור שערותיו, שבוה בוטלה המזנה בקום ועשה.

אך מאידך י"ל, שהשב ואל מעשה אינו מתייחס אל המזנה, אלא לזרעו בנטול העשה, אם הוא ע"י מעשה או בשב ואל מעשה. ועל פי זה מבאר, דהתוס' נקט כה"ל האחרון, ולחכי הא דלבוש הבגד בלא ציטת חשיב עקירה שע"י מעשה, ואילו השא"ת נוקט שמאחר שאין מניעה מלבוש בגד של ד' כנפות ורק שננטה להטיל בו ציטת, הרי ביחס לאי הטלת הציטת נחשב כשב ואל מעשה.

והנה בצרכות דף ג' איתא, כשיצבו רבים אלל הריש גלותא וחששו שמפני הציבור הגדול לא ישמעו את ברכת הזימון בהזכרת שם שמים ומשום כבוד הריש גלותא, התיירו להם להמנע מלברך בעשרה וזימנו בקול נמוך בשלשה, (כן פירש הרשב"א). והקשה הפמ"ג לדעת הסוברים שימון בעשרה מדאורייתא, אין התיירו הלא אין כבוד הצדקות הפמ"ג, דהרי מבואר דכבוד הצדקות דומה גם איסור לאורייתא בשב ואל מעשה, ולהמנע מלברך בעשרה אינו אלא שב ואל מעשה, ובוה ניחא אע"ד התיירו לו שלא לזמן בעשרה, אלא שע"י עדיין חשק, דמדוע יתשב הדבר כמנטל בשוא"ת הלא עובר הוא ע"י מעשה, וזה תלוי בצידון הני"ל, ולפמ"ש ניחא.

דברי בירור והשקפה באספקלריא של תורה ביחס לאנשי המזרחי ושות' מתוך הועד השבועי במעונו של רבינו שליט"א

לבקשת רבים, אנו שבים ומפרסמים את דברי רבינו שליט"א מהוועד השבועי שנמסר בתחילת חודש אלול, עם פרסום דבר החיבור תנועות חרדים עם אנשי המזרחי. מאמר זה היה לעינו של מרן רה"י הגרב"ש הכהן דויטש שליט"א שהיורה לקלס את הדברים ועודדנו על חשיבות פרסומם לכל בן תורה באשר הוא, שכן זהו מיסודות ההשקפה הצרופה.

זה ודאי לא נקרא יהדות, וזה המזרחי. [אני מקצר], הדת אצל המזרחי, היא סממן לאומי. וכמה נזהרו בזה כל גדולי ישראל בכל התקופות האחרונות. מאז שקמה התנועה החילונית בעם ישראל עמדו גדולי ישראל על המשמר בדריכות גדולה להתרחק מהם ומהמזרחי מאד. כיון שאם נתקרב לדברים האלה, נכנס אלינו החיידקים מהדברים הללו, ולכך כל השנים נזהרו ושמרו על מרחק כמטחוי קשת. שהרי מי שיש לו את האמונה גם פה וגם פה, וכאנשי המזרחי שיש אצלם 'עיקר' של צבא וציונות וכד', הרי שיש אצלם ע"ז, וכבר התבטא רבינו הגדול מרן הרב שך זיע"א, שהם הוסיפו עוד עיקרים ל"ג העיקרים.

ביקשו שנדבר בענייני השעה, בענייני השקפה. נתייחס למה שקרה עכשיו בימים אלה. עשו הסכם עם המזרחי, תמורת זאת שהמפלגות החרדיות יתמכו ברעיונות שלהם. בעולם יש 'אלוקות', אחדות ד', ומאידך עבודה זרה. מה הע"ז כעת? - המדינה זה העבודה זרה, ויש עוד הרבה דברים שאם לא מתבוננים לא יודעים שזה עבודה זרה.

עבודה זרה זה לא רק אמונה בכוחות אילים, אלא כל ענין שהאדם מעריך ומעריך, לאו דווקא דבר פסול או משהו כזה. וכמו שאומר החובות הלבבות (שער הפרישות פ"ב) "עשו בטניהם אלוהיהם ותורתם מלבושיהם, ומוסרם חזוק משכניהם", הוא מדבר על האנשים החרדים שהיו בזמנו. 'בטניהם' האוכל והסעודות נהיו האלוהים שלהם. יש להם גם תורה 'מלבושיהם', ויש להם גם ספרי מוסר 'חזוק משכניהם'.

נמצא שכל מי שיש לו עיקר חשוב בחיים מלבד הקב"ה זה עבודה זרה. החילונים וכל העולם חי על עבודה זרה. המדינה ההשכלה, המדעים, להתפתח - זה עבודה זרה. מי שיש אצלו עיקר נוסף, אפילו אם אינו משתחוה כמו שמשתחוים לעבודה זרה, זה נקרא שיש לו ע"ז. זה בעולם הגדול."

הציבור החרדי הוא ציבור עובדי ה', עובדים רק את ה', וללא שום אידיאליים וערכים נוספים פנימה. פעם כשהמדינה התחילה היה 'חזית דתית מאוחדת' היה שם ארבע מפלגות. המזרחי, הפועל המזרחי, אגו"י ופועלי אגו"י. והם התאחדו. באיזה חוזק גדולי ישראל התנגדו לזה. הבריסקער רב הנשמה שלו יצאה מזה. והחזו"א פתח רשימה אחרת והיא נכשלה ולא היה אכפת לו, העיקר לא להצביע להם. הם פחדו מההשפעה. ושם היה מדובר על מה שנקרא 'בלוק טכני' בלבד. עכשיו זה לא כך, הם מצביעים להם למה? יש להם נציג שלהם? לא. הם אמרו להם מה אתם רוצים, אנחנו נשרת אתכם, ובשביל זה הם באים, זה לא כמו בלוק טכני שכל מפלגה עושה מה שהיא רוצה. אלא זאת אומרת שהחרדים משועבדים לכל הערכים שלהם. להתנחלויות וכד'. הרס היהדות לגמרי, ואם גדולי ישראל התנגדו אז לבלוק טכני כ"ש וכ"ש שיתנגדו לזה. ועי"ז חודר ליהדות החרדית כל הרעיונות של המדינה הלאום וכיוצ"ב, וצריך להיזהר מזה ולהילחם בזה. ובמקום להלחם בזה הם מחזקים את זה. זה ממש פשיטת רגל. א"א להבין מה שקורה פה פשיטת רגל נוראה, ואנה אנו באים.

נמצא שכל מי שיש לו עיקר חשוב בחיים מלבד הקב"ה זה עבודה זרה. החילונים וכל העולם חי על עבודה זרה. המדינה ההשכלה, המדעים, להתפתח - זה עבודה זרה. מי שיש אצלו עיקר נוסף, אפילו אם אינו משתחוה כמו שמשתחוים לעבודה זרה, זה נקרא שיש לו ע"ז. זה בעולם הגדול. המזרחי זה הרי אותו הדבר, מה שהחילונים מעריכים הם גם מעריכים, אלא שכביכול הם מעריכים 'גם' את הקב"ה [במקרה הטוב]. אבל שני הדברים האלה לא הולכים ביחד, 'אין עוד מלבדו' - או שמעריכים את הקב"ה, או חלילה דברים אחרים, אין שניהם יחד. החיסרון במזרחי זה בעובדה שהם יותר קרים, ברור שהם יותר קרים. החיסרון הוא בגורם להיותם קרים. כיון שאם אדם מעריך עניינים נוספים של עוה"ז מדינה צבא וכדו', אזי באמונה שלו תופס מקום ערך נוסף. האמונה בהקב"ה אצלו זה אמונה שהוא צריך להאמין מחמת שאבא שלו האמין בזה,

משא רבינו מרן שליט"א במעמד התרת הגאון רבי ישראל מאיר וייל שליט"א
לרבה של רמת בית שמש ג' 2 שנערכה במעונו בשכונת אור החיים בב"ב
בהשתתפות ראש ישיבת פוניבוז' מרן הגר"ש מרקוביץ שליט"א ונציגי השכונה

הקמת קהילות - שמירת פך השמן

אנחנו מתחילים את ימי בין המצרים, ימים של אבילות. ומאידך, יום על זה. כמה חשובה הקהילה הזאת בעיני הקב"ה, בשביל כלל ישראל, מינוי הרב הוא יום של שמחה. רבנות של קהילה מחייבת להבין מה רוח לשמור על העוז רוח הזה. הקהילה, ולכן נאמר על זה כמה מילים.

בפרשת פנחס מבואר, שאחרי שמתו במגיפה עשרים וארבע אלף איש - מספר נורא, מי הציל שלא יהיה חלילה "ולא כיליתי את בני ישראל בקנאתי"? איש אחד! פנחס. חלילה בלעדיו, הייתה מתפשטת יורה דעה, הכל, נכנס לכל הבעיות המעשיות ויודע לנתח אותם. ואני המגיפה ולא היה נשאר אחד.

שמעתי כמדומי מהמשגיח רבי יחזקאל זיע"א,

שפנחס היה אמנם צדיק גדול, אבל הרי היה כל כך הרבה צדיקים באותו הדור - משה ואהרן ושבעים איש שנהיו נביאים ונשיאים, וגדולי תורה רבים, שרי אלפים ושרי מאות. והלא גם הם בוודאי התפללו ובכו להצלת כלל ישראל, ובכל זאת לא הצליחו להעביר את הגזירה. ואם כך איך יתכן שדווקא פנחס, הוא זה שהצליח להעביר את הגזירה. המשגיח זיע"א היה אומר, כידוע שהצדיקים מגינים על הדור כמו שמבואר בסדום, שאילו היו ארבעים צדיקים ואפילו עשרה צדיקים לא היה הקב"ה מחריב את העיר, למרות רשעותם הגדולה. וכמו שאומרים בשו"ת ובחמישי בתפילת ב'הוא רחום' - "מי יעמוד בעדינו", מאחר שהצדיקים היו עומדים בעדינו.

זה על החלק ההלכתי. אבל אנחנו הקדמנו את החלק הנוגע למצות "אמונה". אמונה - זה גם הלכה. להאמין בקב"ה, זה גם הלכה, זה גם מצווה בין המצוות. להבין טוב את האמונה, מה שקוראים לזה היום "השקפה", השקפה זה פרטים באמונה, ויאמינו בד', והן הן גופי תורה.

ברוך השם גם בחלק הזה, הרב הוא מושלם, מלבד הצד ההלכתי. ואמונה ומוסר זה לא רק עוד הלכה, אלא האמונה זה עיקר היהדות. וברוך ד' שכנגד חורבן המקדש וכל החורבנות שיש היום בעקבות זה, ב"ה היום אנו זוכים למנות איש אשר רוח בו, שיוודע להדריך בדרך שסלל לנו מרן רבי שמואל, לא להיות מושפע מכל מיני חוגים ורבנים שונים, מה שיש בבית שמש ובכל מקום. ויחד עם זה הכל אצלו בשיא ההקפדה, על הלכה, מוסר, בין אדם לחבירו, כל השטחים.

ומתפללים אנו לקב"ה שידריך את הרב החדש, בסייעתא דשמיא שהציבור יקבל ממנו בכל השטחים שהזכרנו, והוא ידע לשמוע את כולם ולעלות את כולם ולהתעלות עם כולם. ובעז"ה שהקהילה הזאת תהיה לדוגמה לכל כלל ישראל, ותהיה 'פינת יקרת' לקב"ה. ובזה שנעשה את שלנו, לשמור את התורה כמו שצריך, נזכה לקבל את פני משיח צדקנו במהרה בימנו אמן.

"זה שמחה גדולה שעם כל החורבנות שיש עתה, וגם כשאנו עומדים בימי חורבן הבית, יש שמחה שנוותר לנו מעט, יש מקדש מעט, שם שומרים את הרוח של בית המקדש הקדמון. ואם כך המינוי הזה כאן, זה לא סתם מינוי של רב בקהילה בישראל, - קהילת רמה ג' 2, זו קהילה בלי ויתורים, שאינם שמים לב, לכל מיני ביקורות ולעג ששומעים כל יום..."

דברי ברכה מרבינו שליט"א במעמד קביעת המזוזות בתלמוד תורה עטה"ק "נפש החיים" סניף בית שמש

אמרו כאן בנשמת: 'מציל עני מחזק ממנו ועני ואביון מגוזלו'. הרב פיין דומה כאן לעני - כמה אנשים חזקים נלחמו בו - 'ועני ואביון מגוזלו' כמה מתאים - 'מי ידמה לך מי ישווה לך ומי יערך לך'. כמה ניסיונות כמה קשיים עברו פה עד שהגיעו לזה. ממש הכל סייעתא דשמיא.

כתוב 'הזורעים בדמעה ברינה יקצורו, הלך ילך ובכה נושא משך הזרע, בו יבוא ברינה נושא אלומותיו'. מה הפסוקים האלה רוצים לספר לנו? איך חקלאים נראים? שהם זורעים בדמעה ברינה יקצורו? הכוונה היא הכתוב אומר הזורעים בדמעה ברינה יקצורו. משמע אם לא זורע בדמעה אינו קוצר ברינה. ומשמע שהדמעה בזריעה היא זו שגורמת את הרינה שבקצירה. והיינו שהזורעים בדמעה שכשנאחד זורע והוא בוכה כמו שכתוב 'הלך ילך ובכה'. מה הוא עושה כשהוא בוכה, מתפלל לקב"ה. אם הוא מתפלל לקב"ה אז 'ברינה יקצורו'. הסוף שלו שיהיה ברינה. כיון שהוא היה בדמעה והתפלל לקב"ה מעומק הלב לכן הוא זוכה לרינה יקצורו. - 'הלך ילך ובכה נושא משך הזרע בו יבוא ברינה נושא אלומותיו'. כל הצרות והקשיים שהיה להרב פיין פה. זה 'דמעה' אבל כל העת התפלל לקב"ה שיעזור לך זכה בסייעתא דשמיא ל'ברינה יקצורו'.

כתוב שהקב"ה עשה את אמותינו עקרות כדי שיתפללו. והמטרה בתפילתם היתה, שהבנים יצאו כמו שצריך. אכן פה כל הקשיים שהיו הכל מן השמים שיהיה תפילה מקרב הלב. כדי שיקום מוסד שבנוי על תפילות.

הקב"ה יעזור שהת"ת הזה יצליח ויתמלא בתלמידים ויגדלו בנים להיות תלמידי חכמים גדולים בישראל.

אלא שיש ב' בחינות בצדיקים שמגנים על הדור. האחד, כמו שהיה בסדום, שאם יש מניין מסויים של צדיקים - עשרים או עשרה וכו', מוחל הקב"ה לכל סדום, זהו המהלך הפשוט יותר. אבל יש עוד מהלך, שיש חטאים נוראיים שכביכול הקב"ה כבר מתייאש, ואין מה לעשות מלבד להעניש, ובמצב כזה לא מועיל זכות הצדיקים להגן על הרשעים. אלא שפתאום בא מי שעושה פעולות להציל, ולעצור את ההתדרדרות, ואז אומר הקב"ה הנה יש מי שעושה פעולות להציל, ומכיון שהקב"ה לא שש להעניש ואינו חפץ במות החוטא "כי אם בשונו מדרכיו וחיה", הוא נותן את ההזדמנות אולי אכן יצליח להציל ולעצור את זה. וכך היה אצל פנחס, שכיון שעשה פעולה לעצור את זה, אז הקב"ה נתן לו את ההזדמנות. וכך למרות שכולם התפללו והיו צדיקים, זה עדיין לא הציל. אך פנחס שעשה משהו לעצור את ההתדרדרות, מנע בכך את עונש הכליון.

גם בדורנו "גזירת הגיוס" כבר קיימת שש שנים ויותר, ואילולי היה מי שעומד כחומה בצורה זה כבר היה נגמר, הם היו עושים הסכמים וכדומה, לא רק על מכסות, אלא הסכמים על גיוס של כולם לשנה אולי או יותר, וזה היה חורבן גמור. ומי שהציל זה היה כידוע רק ר' שמואל זצוק"ל, ועל ידו נהייה "ולא כיליתי את בני ישראל". אחד שקם להציל, וזה הציל את הכל. הכל התרופף כבר, אפילו אצלם זה התרופף כבר. אבל כיון שהם ראו שיש קבוצה, אמנם לא קבוצה גדולה, אך נחושה עם אומץ רוח, ועם החלטות שאי אפשר לכופף אותם, שלא מפחדים משום דבר, לא בתי סוהר וכו', ובד בבד שומרים על החינוך הטהור כמו שצריך, ולא נותנים לשום השפעה זרה להיכנס, אז יש כבר מקום להצלה. כאשר יש שומרים על פך השמן של כלל ישראל, על הישיבות, על החינוך, ציבור ששומר על הרוח שחינך אותנו מרן רבי שמואל, אז הקב"ה מרחם ומסייע. וצריך להמשיך ללכת בדרך הזאת בעקביות, ולשמור על עמלנו - אלו הבנים.

זה שמחה גדולה שעם כל החורבנות שיש עתה, וגם כשאנו עומדים בימי חורבן הבית, יש שמחה שנוותר לנו מעט, יש מקדש מעט, שם שומרים את הרוח של בית המקדש הקדמון. ואם כך המינוי הזה כאן, זה לא סתם מינוי של רב בקהילה בישראל, - קהילת רמה ג' 2, זו קהילה בלי ויתורים, שאינם שמים לב, לכל מיני ביקורות ולעג ששומעים כל יום, שכוללים שקרים, התעלמות ממצבים וטשטושים, ועליכם לשמור

דברי בירור והשקפה באספקלריא של תורה ביחס לאנשי המזרחי ושות'

מתוך הועד השבועי במעונו של רבינו שליט"א

← המשך מעמוד 6

הסטייפלער אמר לי כמה פעמים: אחד שהתחנך בחינוך של המזרחי, בישיבה תיכונית, לא יצא מזה כל החיים. אמרתי לו הרי ראינו תלמידי חכמים שיצאו מן ההשפעה של המזרחי, והשיב מרן: לא! הוא לא יצא מזה. הוא לא יכול לצאת מזה. אמרתי לו כולם? כולם? הוא אמר: "אולי אחד ממאה..." עד כדי כך זה נשאר אצלו, הוא אוהב את מה שנכנס בו, במקום לאהוב את הקב"ה הוא אוהב את כל השטויות האלה. אמרתי לו [לא שחלילה באתי להתווכח איתו, רציתי לראות עד כמה זה חמור מבחינתו], אמרתי יש כאלה שהם בסדר גמור, רק יש להם חיסרון בנקודה הזו, אז מה זה כל כך נורא? הוא אמר לי כרעיון הזה: יש בן אדם שהוא בסדר גמור, הוא רק הוא 'קצת משוגע', זה נקרא רגיל? זה נקרא שהכל בסדר איתו? לבת שלך תקח חתן כזה? אותו אחד שיש לו את הרעיונות האלה כך הוא, הוא רק 'קצת משוגע'.

מה יש לדבר פה, אם ישאלו אותם הם ידברו גבוה גבוה, ויביאו חזל"ם שהם רוצים את המדינה בגלל הגאולה וכדו', הכל שקר. זה אמונה פנימית שלהם הם מאמינים בזה בלב ונפש, בתור עיקרים וערכים כשלעצמם, מכסים זאת במסכה של "גאולה".

ואם מכניסים את זה למחנה שלנו זה הורס את הכל. ברגע שיש בראש מהסוג הזה. זה לא משנה, העבודת השם נהיה כבר טפל, ואח"כ כבר לא נשאר מזה כלום. אנה נישא את חרפתנו, מה נאמר ומה נדבר.

הרמב"ן מבאר כמה הקב"ה מקפיד על ע"ז. ונקדים במשל ודוגמה בדבר שהוא ברור אפילו אצל אומות העולם, והוא ענין נאמנות אשה לבעלה, שאם חסר משהו מן המשטה בנאמנותה אליו, והימצאותה במקומות זרים, הרי שכל נאמנותה נשללת מהיסוד, ואין בה מאום, שהרי לא שייך שתאמר שהרי אני באמנה איתו 999 אחוז מן הזמן ורק באחוז אחד קטן יש לי מישהו אחר, וברור לכל שאחת דתם להיפרד.

ובדומה לזה אומר הרמב"ן, להיות 999 אחוז עם הקב"ה ורק אחוז אחד עם ערכים אחרים, זה שולל את כל 999 אחוז שכבר אינם שווים כלום. זה האמונה שלנו.

על זה הקימו רבותינו נ"ע את אגודת ישראל ודגל התורה, לשמור את דרך ה' האמיתית. ופתאום רוצים להתאחד עם גוף אחר שהם מכתיבים להם איך לנהוג בכמה דברים. וכמובן שהם יספרו שזה מבחינה ביטחונית וכו' וכו'.

והרי מי שהולך לצבא, שכל בא"י לא ישובו, הרי בד"כ הוא מיד עוזב הכל, ומאבד כל רגש וחמימות יהודית עד שנעשה אינו שומר תורה ומצוות, רח"ל, אך לו יצויר שהוא כן שומר, הרי נכנס לו כל העבודה זרה של המדינה, וזה ודאי

דומה לאותה אישה שיש לה עוד משהו חוץ מהקב"ה. רק שאנחנו דברנו שיש 99 אחוז להקב"ה ואחוז אחד פוסל את כולו, ואילו כאן מדובר שאולי יש אחוז אחד להקב"ה, וכל האדם נאבד.

אנו נמצאים כעת בחודש אלול, ואנו אומרים פעמיים בכל יום "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה'" - "אותה אבקש", אנו מבקשים עוד משהו? לא. אחת שאלתי! אם יש עוד משהו זה כבר משהו אחר, זה לא יהדות. יש רפורמים ששינו את התורה ואת כל ההלכות, אבל במזרחי אפילו מי שכן שומר את המצוות, בהשקפתם הם שינו. וזה חיסרון באמונה. זה לא נקרא להאמין, הם מאמינים גם בדברים אחרים, איך יכול להיות דבר כזה? גם בציבור החרדי יש דברים כאלו שנותנים לפעמים 'בעיטות' ליהדות.

ב'הפלס' היום כתוב שהם נתנו 'גט' ליהדות. והיינו שהיהדות דוגלת שאין עוד מלבדו, וכשיש עוד משהו זה כבר לא יהדות, הם עשו ברית עם כאלו שיש להם אידיאולוגיות אחרות. זה הפרת הברית עם הקב"ה. זה לא יצה"ר, זה אידיאולוגיה אחרת, ההתנגדות להחזרת שטחים זה לא יצה"ר, זה אידיאולוגיה של לאומיות.

היו הרבה בעיטות מכיוון מפלגתם, כל האדישות וההשתקה ביחס לגזרת הגיוס, זוהי בעיטה ליהדות, המלחמה המכווערת בהפלט, זוהי בעיטה ביהדות, אמנם זה לא גט, זה בעיטה, ויפה כתב הפלס שכעת זהו גט ליהדות הנאמנה.

תדעו לכם! יש בעולם שלנו שתי השקפות, יש את ההשקפה של סאטמאר, (וכך אחוז כל רבותינו) לא בנושאים המעשיים, על זה אני לא מדבר, ההשקפה היא שהמדינה וכל הערכים האחרים אין בהם ממש, וכן בשיטת אנשי המזרחי אין בהם ממש, אין באמצע משהו. רבים רוצים להיות באמצע, אך אין אמצע, אם אינך מקבל את ההשקפה של סאטמאר, אתה במזרחי. והן הן הדברים.

כעת נמצאים אנו בחודש אלול, צריך להתחזק באמונה, בתפילות בר"ה בתחילת התפילות אנו מתפללים: 'ובכן תן פחדך וכו'', הכל אמונה, ראש השנה יום המלכת המלך, מלכויות, להמליך את הקב"ה, ורק את הקב"ה, שאין עוד מלבדו, להיזהר מאלו שיש להם כל מיני אידיאולוגיות אחרות. כמו שראיתי שהביאו שהדוברים של דגה"ת אומרים בעצמם שההשקפה שלנו השתנתה וזה לא כמו פעם... עלינו לדבוק וללכת בדרכי גדולי ישראל, הסטייפלער, מרן הרב שך, מרן ר' יחזקאל לוינשטיין, ומרן הגר"ש אלישיב, מכולם שמעתי אותו דבר כל אחד בצורה אחרת, ורבינו מרן הגר"ש אויערבאך המשיך בדרכם. שיהיה לכולכם כתיבה וחתומה טובה, ושיהיה חיזוק באמונה טהורה וה' יהיה בעזרנו.

לרגל יובל שנים להסתלקותו של מרן הגר"ש בהנמן זצ"ל - הרב מפוניבז', אנו מביאים בזה עובדות הנהגות ומעשי רב שסיפר רבינו שליט"א בהזדמנויות שונות אודות רבו זצ"ל

כשהגיע הרב מפוניבז' לארץ מחוסר כל, הייתה הסכמה בין כל החוגים למנותו רב לתל אביב, אולם הוא דחה את ההצעה, כי לא רצה להיות תלוי באנשים, ועז היה חפצו לעסוק בכל כוחו רחוק מהתקן תלמידי תורה וישיבות בא"י. וכידוע גם רבינו הרב הנהגות איש, ועץ לרב להקדיש עצמו אך ורק לענין הגברת לימוד התורה.

ובאמת כל כולו היה אש קודש לאהבת תורה, וכאשר תלמיד השמיע בפניו חידושי תורה שלקחו את לבו, היה מחבק ומנשק אותו. זכורני שפעם אחת נכנסתי אליו לבשר לו על הולדת בתי, אמר לי: "אתה בודאי הבאת בחשבון שיוולד לך בן, וא"כ תאמר בפני את חידושי התורה, שהתכוננת לומר בברית..."

תבע מהבחורים ללמוד בעיון נמרץ, אך גם להספיק דפים על דפים ולא להסתפק בסוגיות בודדות. כשאני נכנסתי לישיבה למדו מסכת יבמות, ובשיעורים הגיעו עד סוף פרק שישי בלי דילוגים, ועוד בקיץ הספיקו עשרות דפים בעיון אבל הוא כסדר המרץ להספק גדול יותר, וכינה את צורת הלימוד המתרכז בעיון בדפים מועטים בשם "מזויף מתוכו".

אמנם בכמה הזדמנויות הביע דעתו, שבישיבתו ובשאר ישיבות שבא"י מגעים בחורים לרמה עיונית גבוהה בשיטה הלימוד שהייתה משאת נפשם של גאוני ישיבות ליטא, בגיל הרבה יותר צעיר מאשר היה בחו"ל.

התנגד בכל מאודו לאיזשהו שינוי בהנהגת הישיבות, ממה שהיה מקדמת דנא, והתנגד בחריפות לערב לימודי חול וכד' בישיבות. וזכורני בנעורי שמספר פעמים שהגיעו אלו שנים מהמוסדות שכינו עצמם 'ישיבות תיכוניות' וכל אחד מתוכם בא ודבר עמו, אחר סיום תפילת שחרית בישיבה והפנה להם עורף ולא רצה לדבר עמהם מאומה.

ומעשה בבחור שאחרי כמה שנות נישואין, קיבל תפקיד בישיבה תיכונית, וכשנפגש עם הרב, הקפיד עליו, והוא ניסה להסביר שמטרתו לכוון את הבוגרים להמשיך לישיבות, ולא קיבל הרב את הטיעון הנ"ל ואמר לו: לצערי עלי להודיעך להבחנתי שמקוננת אצלך מחלה קשה, מה המחלה? המחלה המקוננת בך, קרויה "צינונות".

גם התנגד בכל תוקף לפעילות של בחורים בכל נושא שהוא מחוץ ללימוד התורה. ופעם אחת היתה גזירה קשה בארץ, כי צפו למלחמה שעתידיה לפרוץ, והמתח היה רב. בימים אלה הופיע אצלו הרמטכ"ל, ואמר לו: כבוד הרב, אתם מתנגדים לגיוס של בחורי ישיבות, אבל כעת מתקרבת מלחמה, וחושבני, שלפחות יש לארגן את הבחורים בפעילות במסגרת "משמר העם", (משמר העם היה סוג של פעילות האוכלוסייה האזרחית בעורף בזמן מלחמה). השיב לו הרב מפוניבז': "תמחני עליך, היכן נשמע שמגייסים בחורים בני 22 'למשמר העם', לפעילות מעין זה מגייסים רק אנשים מבוגרים ולא כאלה צעירים", ובה נסתיימה הפגישה.

בכל אופן היה מנצל כל רגע ללמוד התורה בעיון. וגם כשהיה חוזר ממסע מעיף בחו"ל, מיד היה חוזר לתלמודו. וכמה פעמים התאונן על כך שמוכרח לצאת לחו"ל למען קיום הישיבה, והביע תקוותו, שיבוא הדבר לידי קץ ויוכל להתמסר ביותר שעות ללמוד.

ת.נ.צ.ב.ה.

עלון לגבהות הלב ורוממות הדעת על משכנות הרועים

מכבשונו של רבינו מרן הנאב"ד שליט"א יו"ל ע"י אגודת "על משכנות הרועים" 7470557@gmail.com תרומות להפצת העלון במוקדי נדרים פלוס עלון "על משכנות הרועים" ובנדריםפון במספר 037630585 קוד מס' 3695

ניתן להאזין לשיעורי
 רבינו מרן הגאב"ד
רבי צבי פרידמן שליט"א
 ממוצש"ק, ימי שלישי, ימי רביעי וימי חמישי
03-74-70-557
 בשיעור דשמי' השיעור במוצש"ק בשעה 10:30 ויעבר בשידור חי

לעילוי נשמת מרן רבי יוסף שלמה בן רבי יהודה לייב בהנמן זצ"ל
 נאמר פנימי נש"ק ב' אלול תשע"ט
 לעילוי נשמת
 הגאון רבי אברהם יצחק ב"ר שרגא פינבל לנא"ל זצ"ל
 ורעייתו מרת אישה דינה ב"ר אברהם דוד רוזנטל ע"ה
 נתרם ע"י א' מבני המשפחה
 להצלת ר.מ.